

An investigation of the relationship between childhood trauma experience of adolescents and the anger expression styles, self-esteem, life satisfaction¹

Ergenlerde çocukluk örselenme yaşantıları ve öfke ifade tarzları ile benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi¹

Ayşe Rezan Çeçen Eroğul²
Salibe Bilge Türk³

Abstract

The aim of study is to investigate the relationship between childhood traumatic experience of adolescents and the anger expression styles, self-esteem and life satisfaction. The study conducted on 9th, 10th, 11th and 12th grade students, the age range 14-18. The sample consisted of 210 female (46%), 240 male (53%) total 450 adolescents. To collect data "Childhood Trauma Questionnaire", "State-Trait Anger Expression Inventory", "Rosenberg Self Esteem Scale" "Satisfaction of Life Scale" have been applied to the students. The analysis data One Way

Özet

Bu araştırmanın amacı ergenlerde çocukluk örselenme yaşantıları ve öfke ifade biçimleri ile benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Araştırma 9, 10,11 ve 12. sınıfa devam eden 14-18 yaş aralığındaki 210 kız (%46), 240 erkek (%53) toplam 450 ergen üzerinde yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında "Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği Ergen Formu", "Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Ölçeği", "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği" ile "Yaşam Doyumu" ölçme araçları kullanılmıştır. Verilerin analizinde "Tek Yönlü Varyans Analizi" ve "Pearson Korelasyon Katsayısı"

¹ This article was presented at the 5th World Congress on Educational Sciences, 5-8 February 2013, Rome/Italy
Bu makale 5th. World Congress on Educational Sciences, Roma, 5-8 Şubat, 2013'de ilk yazar tarafından sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

This article was supported by Cukurova University Social Sciences Institute, YL EF2011YL28, and summary of the master thesis of the second author under supervision of the first author.

Bu makale Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından desteklenen Doç.Dr. A.Rezan Çeçen Eroğul yönetiminde Şalibe Bilge Türk tarafından hazırlanan Y.L EF2011YL28 nolu projenin özetidir.

² Assoc. Prof. Muğla Sıtkı Kocman University Education Faculty, Psychological Counseling and Guidance Department, rezancecen@mu.edu.tr

³ School Counselor, Abdurrahman Köksaloğlu İlköğretim Okulu, Şişli/ İstanbul, bilgem_turk@hotmail.com

ANOVA and Pearson Product Momentum Coefficient have been calculated. The results of the study revealed that according to gender there is significant differentiation on emotional and sexual abuse but not physical abuse. In addition the results of the study have been shown that the students who have experienced physical, emotional and sexual abuse significantly differentiated on trait anger and anger expression scales (anger in, anger out, anger control), self esteem and satisfaction of life scales scores. All variables correlations coefficients were significantly correlated at $p < .001$ significant level as expected direction.

Keywords: Adolescents, childhood trauma experiences, anger expression styles, self-esteem, satisfaction of life.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

istatistik teknikleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçları fiziksel istismarın cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ancak duygusal istismar ve cinsel istismarın ise cinsiyete göre anlamlı bir biçimde farklılaştığını göstermektedir. Fiziksel, duygusal ve cinsel istismar yaşantısı geçiren ergenlerin geçirmeyenlere göre sürekli öfke, öfke içe ve öfke dışı alt boyutlarında yüksek puanlara sahip oldukları, yine bu üç istismar yaşantısı geçiren ergenlerin benlik saygısı ve yaşam doyumu puanlarının da anlamlı bir biçimde düşük olduğunu göstermektedir. Ergenlerde fiziksel, duygusal ve cinsel istismar yaşantıları ile sürekli öfke ve öfke ifade tarzları, benlik saygısı ve yaşam doyumu düzeyleri arasında beklenildiği yönde $p < .001$ düzeyinde anlamlı ilişkiler mevcuttur.

Anahtar sözcükler: Ergenlik, örselenmiş çocukluk yaşantıları, öfke ifade tarzları, benlik saygısı, yaşam doyumu

Giriş

Çocuğa yönelik kötü muamele (fiziksel, duygusal, cinsel istismar) tüm dünya toplumları için önemli bir sorundur. Her yaş, etnik köken, ırk ve sosyo ekonomik düzeyden gelen çocuklar çeşitli düzeylerde fiziksel, duygusal ve cinsel istismara maruz kalmaktadırlar. Çocukluk yıllarında yaşanan istismar deneyimi uzun vadede bireylerin fiziksel, duygusal sağlıklarını, sosyal ve akademik gelişimlerini ve kuşkusuz iyi oluşlarını olumsuz etkilemektedir. Fiziksel istismar; çocuğu ısırma, sarsma, itme, tekmeleme, yakma ve çocuğa vurma gibi saldırıları içermektedir. Bu saldırılar çocukta yanık, bıçak izi, çürük, kemik kırıkları gibi sonuçlar doğurur (Çakıcı, 2002; Güler,Uzun, Boztaş ve Aydoğan, 2002). Fiziksel istismara uğramış çocuklar sosyal işlevsellik alanında yetersizlik, yakın ilişki kurmada güçlük yaşamakta ve öfke ve istismar davranışı içeren ilişkilerle dikkati çekmektedirler (Kaplan, Pelcovitz, Labruna, 1999).

Gündelik yaşamda en sık rastlanan istismar tiplerinden birisi olan duygusal istismar; anne, baba ya da çevredeki diğer yetişkinlerin çocuğun yetenekleri üstünde istek ve beklentiler içinde olmaları ve saldırganca davranmaları olarak tanımlanır (Runyan, Corrine, Ikeda, 2002). Çocuğu reddetme, aşağılama, yalnız bırakma, yanılma, korkutma, yıldırma, tehdit etme, önemsememe, küçük düşürme, alaylı konuşma, lakap takma, aşırı baskı ve otorite kurma, bağımlı kılma ve aşırı

koruma görülen duygusal istismar türleridir. Duygusal istismara maruz kalmak çocuğun entelektüel ve sosyal gelişimini, benlik saygısını olumsuz etkileme potansiyeline sahiptir (Horton, Cruise, 2001; Polat, 2001).

Cinsel istismar kavramı, 'henüz cinsel gelişimini tamamlamamış bir çocuğun ya da ergenin, bir yetişkin tarafından cinsel arzu ve gereksinimlerini karşılamak için güç kullanarak, tehdit ya da kandırma yolu ile kullanılması' olarak tanımlanmaktadır (Güneş, 2008). Yapılan çalışmalarda cinsel olarak istismara uğrama ile geleceğe yönelik umutsuzluk, depresyon, intihara teşebbüs, kaygı, düşük benlik saygısı, düşük akademik başarı, psikosomatik belirtiler arasında güçlü ilişkiler olduğu rapor edilmektedir (Choquet, Darves-Bornoz, Ledoux, Manfredi & Hassler, 1997; Nurcombe, 2000; Ystgaard, Hestetun, Loeb & Mehlum, 2004)

İstismar olayları ebeveynin özellikleri, toplumsal sorunlar, aile içi sağlıklı etkileşim ve çocuğun gelişimsel sorunlarıyla ilgilidir. Düşük sosyoekonomik düzey, aile içi sorunlar, dar yaşam alanı, geniş aile yapısı, göç olgusunun varlığı, düşük eğitim düzeyi, tek ebeveynli aile, çocuklarına karşı çok eleştirici ve katı aile yapısı, anne babanın duygusal problemleri, düşük evlilik kalitesi, zayıf ebeveyn çocuk ilişkisi, şiddetin varlığı, toplumda çocuğun değerinin düşük olması, çocuğu koruyan yasa ve kanunların yetersizliği çocuğa yönelik istismarın ortaya çıkmasında zemin hazırlayıcı etkenler olarak bildirilmektedir (Kara, Biçer, Gökalp, 2004). Ayrıca çocukluklarında istismara uğramış anne babaların kendi çocuklarına karşı daha örseleyici disiplin yöntemleri kullandıkları bildirilmiştir (Hemenway, Solnick, Carter, 1994). Aile içerisinde fiziksel istismara uğrama ile çocukların saldırgan ve şiddet içerikli davranışları (Chapple, Tyler, Bersani, 2005; Moeller, 2001; Nicholas, Bieber, 1996), davranış problemleri (Bal, 2010; Şimşek, Ulukol, Bingöler, 2004), öfke tetikleyicileri (Bekçi, 2006) ve öfke ifade tarzı (Çakıcı, 2002) gibi değişkenler arasında ilişkilerin incelendiği gözlenmekte ve bu araştırma sonuçları şiddetin çocuklar üzerindeki olumsuz sonuçları ortaya koymaktadır.

Ergenlik döneminde genç, kendisinin nasıl biri olduğu, neye benzediği, kendisi hakkında neler hissettiği sorularıyla yoğun bir biçimde meşgul olmaktadır. Bu yaklaşım biçiminin yönü, yani kendini değerli ya da değersiz görmesi, benlik saygısını belirler. Eğer aile içerisindeki uyumsuzluklar, katı cezalandırıcı tutumlar fazla ise gencin kendilik algılaması zarar görmekte ve bunun sonucunda ergenin kendisine olan güveni azalabilmektedir (Bagley, Bolitho, Mallick, 2001; Durmuşoğlu, Doğru, 2006; Finkelhor, 1993; Mullen, Martin, Anderson, Romans, Herbison, 1996).

Yaşam doyumu öznel iyi olmanın bir bileşenidir ve bireyin kendi belirlediği kriterlere uygun bir biçimde bireyin tüm yaşamını pozitif değerlendirmesidir (Diener, Emmons, Larsen, Griffin, 1985). Örselenme yaşantıları ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin doğrudan ele alındığı bir çalışmanın ilgili literatürde olmamasına karşın, çocukluk örselenme yaşantılarının ergenin benlik

saygısını olumsuz etkilediği gibi depresyon (Bostancı, Nihal, 2006; Durmuşoğlu, Doğru, 2006; Ovayolu, Uçan, Serindağ, 2007), ruh sağlığının olumsuz etkilenmesi (Tahiroğlu, Avcı, Çekin, 2008; Taner ve Gökler, 2004), intihara teşebbüs (Grilo, Sanislow, Fehon, Martino, Mcglashan, 1999; Mırsal, Pektaş, Kalyoncu, Tan, Bilge, 2004) gibi çocuk üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler düşünüldüğünde, dolaylı olarak yaşam doyumunu da olumsuz etkileme olasılığı yüksek görünmektedir.

İlgili alan yazın incelendiğinde yurt içinde ergenlerde retrospektif (geriye dönük) olarak çocukluk dönemindeki fiziksel, duygusal ve cinsel istismar yaşantılarının birlikte araştırılarak öfke davranışları ile ilişkilerinin incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda retrospektif (geriye dönük) olarak ergenlerin çocukluk örselenme yaşantıları ile ergenlerin şu andaki öfke ifade tarzları, benlik saygıları ve yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi; çocuklukta yaşanan örseleyici yaşantıların ergenler üzerindeki etkilerinin anlaşılmasına bir başka yönüyle katkıda bulunacağı düşünülmüştür. Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır.

- 1.Cinsiyete göre çocukluk örselenme yaşantıları (fiziksel, duygusal, cinsel istismar) anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 2.Ergenlerin çocukluk yıllarında fiziksel, duygusal, cinsel istismar yaşayıp yaşamama durumlarına göre sürekli öfke ve öfke ifade tarzları anlamlı ile benlik saygıları ve yaşam doyumları anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?
3. Çocukluk örselenme yaşantıları, sürekli öfke ve öfke ifade tarzları, benlik saygısı ve yaşam doymu arasındaki ilişkiler nasıldır?

Yöntem

Bu araştırma tarama niteliğinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini Mardin ilinde merkeze bağlı Yenişehir, Meydanbaşı, Ömerli ve Yeşilli ilçeleri oluştururken, araştırmanın örneklemini bu ilçe sınırları içerisinde ortaöğretime devam eden 9- 10- 11- 12. sınıf ve 14- 18 yaş grubu ($X=15.98$; $Ss= 1.08$), 210 kız (%47) , 240 (%53) erkek, toplam 450 ergen oluşturmuştur. Çalışma 2011-2012 öğretim yılında Mardin İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün izin verdiği, orta sosyo ekonomik düzeyi yansıttığı belirtilen okullarda yürütülmüştür. Araştırmada veri toplanırken okullarda araştırma için işbirliği yapan öğretmen sınıfları dikkate alındığından amaca uygun erişebilir örnekleme yapılmış, tesadüfi örnekleme yapılamamıştır.

Veri Toplama Araçları

Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ): Bernstein, Fink, Handelsman, Foote ve Lovejov (1994) tarafından, 18 yaşından önceki örselenme yaşantılarını taramaya yönelik geliştirilmiş olup 40 maddelik, 5'li likert tipi bir ölçektir. Yanıt seçenekleri (1) hiçbir zaman, (2) nadiren, (3) bazen, (4) sıklıkla ve (5) çok sık olarak verilmiştir. Yüksek puanlar, o tür kötüye kullanımın çocukluk veya ergenlikte daha sık yaşandığını göstermektedir. Bu araştırma kapsamında ise ölçeğin ergenler üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Dörtüyzon ergenden (14-18 yaş) elde edilen veriler üzerinden Mplus paket program (5.21) doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve faktör yapısının Aslan ve Alpaslan'ın 1999'da elde ettiği faktör yapısını doğruladığı ve uyum indislerinin oldukça iyi uyum değerlerine sahip olduğu gözlenmiştir ($X^2= 745.09$; CFI = .91; TLI = .90.23; RMSEA= 0.04) ancak ergen örnekleminde üniversite örneklemindekinden farklı olarak faktör yükü .30'un altında kalan 5 madde ölçme aracından çıkarılmıştır. Bu çalışma kapsamında ölçeğin yapılan güvenilirlik çalışmasında ise ölçeğin alt ölçekler ve genelinde cronbach alfa içtutarlık katsayılarına bakılmış fiziksel istismar için .85, duygusal istismar ve ihmal için .89 , cinsel istismar için .72 ve genel ölçek için ise .90 olarak hesaplanmıştır. Bütün bu yapılan istatistiksel analizler sonrasında ölçme aracının ergenler üzerinde geçerli ve güvenilir bir biçimde kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği (SÖÖİTÖ): Spielberger (1988) tarafından geliştirilen 34 maddelik 4'lü likert tipinde (1=Hiçbir zaman 4=her zaman) bir kendini değerlendirme aracıdır. Ölçek Durumluluk Öfke alt ölçeği dışında, Sürekli Öfke ve Öfke Tarz (Öfke içe, Öfke dışı ve Öfke kontrol) alt ölçeklerinden oluşmaktadır. Türkçeye uyarlaması Özer (1994) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada durumluk öfke alt ölçeği kullanılmamıştır. Öfke İfade Tarzı Ölçeğinden ise, sekizer maddelik her boyuttan 8 ile 32 arasında bir puan elde edilmektedir. Sürekli Öfke; Öfke İçte, Öfke Dışa ölçeklerinden alınan puanların düşük olması olumlu nitelik kazanırken, Öfkenin Kontrolünde puanların yüksek oluşu olumlu nitelik arz etmektedir. (Özer, 1994).

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSE) : Ölçek 1965 yılında Rosenberg tarafından geliştirilmiştir. Bu çalışmada ilk alttest olan ve 10 maddeden oluşan Benlik Saygısı Alt Ölçeği kullanılmıştır. Alınabilecek en yüksek puan 40 iken en düşük puan 10'dur. Ölçekten alınacak yüksek puan yüksek benlik saygısını, düşük puan ise düşük benlik saygısını göstermektedir. (Çuhadaroglu,1985)

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ): Öğrencilerin yaşam doyumları, Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilmiş olan ve Türkçe'ye uyarlaması Köker (1991) tarafından yapılan Yaşam Doyumu Ölçeği ile belirlenmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği 7 dereceli Likert tipi bir ölçektir.

Bireylerden her bir ifadeyi, o ifade de belirtilen durumun kendileri için ne kadar doğru olduğunu düşünerek “kesinlikle katılmıyorum” (1) ile “kesinlikle katılıyorum” (7) arasında değişen bir derecelmeyi kullanarak yanıtlamaları istenmektedir. Ölçekten alınacak yüksek puanlar yaşam doyumunun yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 16 paket programı kullanılmıştır. Örselenme yaşantılarına göre öfke ifade tarzları, benlik saygısı ve yaşam doyumunun farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), bu değişkenler arasındaki ilişkilerin hesaplanmasında ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı yöntemlerinden yararlanılmıştır. Bağımlı değişkenler için varyansların homojenliği Levene testi ile kontrol edilmiş ve varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bulguların anlamlı olup olmadığının yorumlanmasında ise .05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır. Bulguların anlamlı olup olmadığının yorumlanmasında ise .05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır. Öğrencilerin fiziksel, duygusal ve cinsel istismar yaşantısına sahip olup olmadıklarının belirlenmesinde her bir alt ölçekte öğrencilerin her bir maddeye verdikleri yanıtlar değerlendirilerek, ölçek maddelerine verilen “hiçbir zaman” yanıtı istismar yok; “nadiren, bazen, sıklıkla ve çok sık” yanıtları ise istismar var olarak kabul edilmiş ve bu şekilde kodlanmıştır.

Bulgular

Örselenmiş Çocukluk Yaşantıları Fiziksel ($X=21.18$; $Ss=6.50$), Duygusal ($X=35.39$; $Ss=9.95$), Cinsel ($X=6.15$; $Ss= 2.36$) istismar alt ölçekleri, Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Alt Ölçeklerinden Sürekli Öfke ($X=26.42$; $Ss=5.88$), Öfke İçer ($X=17.97$; $Ss= 4.25$), Öfke Dışa ($X=17.77$, $Ss=4.89$), Öfke Kontrol ($X=20.57$; $Ss= 4.90$) ile Rosenberg’in Benlik Saygısı Ölçeği ($X=21.00$; $Ss=5.49$) ve Yaşam Doyumu Ölçeklerinden ($X=29.01$; $Ss=5.17$) elde edilen veriler üzerinden cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı tek faktörlü ANOVA ile incelenmiş ve sonuçları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1:Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları

Alt Ölçekler	Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	F	P
Fiziksel	Kız	210	21.01	6.37	1	.241	.624
İstismar	Erkek	240	21.32	6.62	448		
	Toplam	450	21.18	6.50	449		
Duygusal	Kız	210	34.00	9.92	1	7.801	.005*
İstismar	Erkek	240	36.61	9.84	448		
	Toplam	450	35.39	9.9	449		
Cinsel	Kız	210	5.57	1.76	1	25.366	.000*
İstismar	Erkek	240	6.66	2.68	448		
	Toplam	450	6.15	2.36	449		

*p<.05

Tablo 1 incelendiğinde örnekleme oluşturan öğrencilerin Örselenmiş Çocukluk Yaşantıları Ölçeği'nin "fiziksel istismar" alt ölçek puanlarına bakıldığında, öğrencilerin cinsiyetlerine göre grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark anlamsız [$F(1-449) = .241, p > .05$] bulunurken, duygusal istismar [$F(1-449) = 7.801, p < .05$] ve cinsel istismar [$F(1-449) = 25.366, p < .05$] alt ölçeklerinden elde edilen aritmetik ortalamalar arasındaki farklar ise erkek ergenler lehine anlamlı bulunmuştur.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin geçmişte fiziksel istismar yaşantısı olma veya olmama durumuna göre Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları alt ölçeklerinden aldıkları puanlar üzerinden tek faktörlü ANOVA hesaplanmış ve sonuçları Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2: Geçmişte Fiziksel İstismar Yaşantısı Olduğunu ve Böyle Bir Yaşantısı Olmadığını Belirten Öğrencilerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt Ölçekler	Fiziksel İstismar	N	X	Ss	Sd	F	P
Sürekli Öfke	Yaşamayan	215	24.92	5.24	1	28.201	.000
	Yaşayan	235	27.79	6.19	448		
	Toplam	450	26.42	5.88	449		
Öfke İçer	Yaşamayan	215	17.31	4.14	1	10.106	.002
	Yaşayan	235	18.57	4.26	448		
	Toplam	450	17.97	4.25	449		
Öfke Dışarı	Yaşamayan	215	17.00	5.20	1	10.549	.001
	Yaşayan	235	18.48	4.48	448		
	Toplam	450	17.77	4.89	449		
Öfke Kontrol	Yaşamayan	215	21.31	5.34	1		
	Yaşayan	235	19.88	4.37	448	9.666	.002

Tablo 2’de görüldüğü üzere Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Ölçeği *sürekli öfke* [F (1-449)= 28.201, p<.05]; *öfke içe* [F (1-449)=10.106, p<.05]; *öfke dışı* [F (1-449)= 10.549, p<.05] alt ölçek puanlarına bakıldığında, örnekleme oluşturan öğrencilerin fiziksel istismar yaşayıp yaşamama durumlarına göre oluşturulan grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark fiziksel istismar yaşayanların lehine, “*öfke kontrol*” alt ölçek puanlarına bakıldığında ise fiziksel istismar yaşamayanların [F (1-449)= 9.666, p<.05] lehine anlamlı bulunmuştur.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin geçmişte duygusal istismar yaşantısı olma ve olmama durumuna göre Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Ölçeği ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların ortalama ve standart sapma puanları ile anlamlılık düzeyleri hesaplanmış ve Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3: Geçmişte Duygusal İstismar Yaşantısı Olduğunu ve Böyle Bir Yaşantısı Olmadığını Belirten Öğrencilerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt Ölçekler	Duygusal İstismar	N	X	Ss	Sd	F	P
Sürekli Öfke	Yaşamayan	205	25.58	5.99	1	39.797	.000*
	Yaşayan	245	27.95	5.34	448		
	Toplam	450	26.42	5.88	449		
Öfke İçe	Yaşamayan	205	17.33	4.17	1	8.661	.003*
	Yaşayan	245	18.50	4.25	448		
	Toplam	450	17.97	4.21	449		
Öfke Dışa	Yaşamayan	205	16.90	5.05	1	12.133	.001*
	Yaşayan	245	18.50	4.64	448		
	Toplam	450	17.76	4.89	449		
Öfke Kontrol	Yaşamayan	205	21.53	5.37	1	15.013	.000*
	Yaşayan	245	19.76	4.33	448		
	Toplam	450	20.57	4.90	449		

*p<.05

Tablo 3’de görüldüğü üzere Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Ölçeği *sürekli öfke* [F (1-449)= 39.797, p<.05]; *öfke içe* [F (1-449)=10.106, p<.05]; *öfke dışı* [F (1-449)= 12.133, p<.05] alt ölçek puanlarına bakıldığında öğrencilerin duygusal istismar yaşayıp yaşamama durumlarına göre oluşturulan grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark duygusal istismar yaşayanların lehine, *öfke kontrol* alt ölçek puanlarına bakıldığında ise duygusal istismar yaşamayanların lehine [F (1-449)= 15.013, p<.05] anlamlı bulunmuştur.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin geçmişte cinsel istismar yaşantısı olma ve olmama durumuna göre Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Ölçeği ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlar üzerinde tek faktörlü ANOVA yapılmış ve sonuçları Tablo 4’te sunulmaktadır.

Tablo 4: Çocukluk Yıllarında Duygusal İstismar Yaşantısı Olduğunu ve Böyle Bir Yaşantısı Olmadığını Belirten Öğrencilerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt Ölçekler	Duygusal İstismar	N	X	Ss	Sd	F	P
Sürekli Öfke	Yaşamayan	304	25.57	6.07	1	20.354	.000
	Yaşayan	146	28.19	5.04	448		
	Toplam	450	26.42	5.88	449		
Öfke İçe	Yaşamayan	304	17.56	4.34	1	8.518	.004
	Yaşayan	146	18.80	3.92	448		
	Toplam	450	17.97	4.25	449		
Öfke Dışa	Yaşamayan	304	16.92	4.52	1	29.909	.001
	Yaşayan	146	19.54	5.18	448		
	Toplam	450	17.77	4.89	449		
Öfke Kontrol	Yaşamayan	304	21.09	4.94	1	10.780	.001
	Yaşayan	146	19.48	4.67	448		
	Toplam	450	20.57	4.90	449		

Tablo 4'te görüldüğü üzere Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Ölçeği *sürekli öfke* [F (1-449)= 20.354, p<.05]; *öfke içe* [F (1-449)= 8.518, p<.05]; *öfke dışa* [F (1-449)= 29.909, p<.05] alt ölçek puanlarına bakıldığında, örnekleme oluşturan öğrencilerin cinsel istismar yaşayıp yaşamama durumlarına göre oluşturulan grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark cinsel istismar yaşayanların lehine, *öfke kontrol* alt ölçek puanlarına bakıldığında ise cinsel istismar yaşamayanların lehine [F (1-449)= 10.780, p<.05] anlamlı bulunmuştur.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin geçmişte fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar yaşantısı olma ve olmama durumuna göre Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanlar üzerinden tek faktörlü ANOVA sonuçları Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5: Çocukluk Yıllarında Fiziksel, Duygusal, Cinsel İstismar Yaşantısı Olma ve Böyle Bir Yaşantısı Olmama Durumuna Göre Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Ölçekler	Fizik.İst.	N	X	SS	Sd	F	p
Benlik Saygısı	Yaşamayan	215	30.16	5.09	1	21.431	.000
	Yaşayan	235	27.95	5.02	448		
	Toplam	450	29.01	5.17	449		
Yaşam Doyumu	Yaşamayan	215	22.32	5.65	1	24.865	.000
	Yaşayan	235	19.80	5.07	448		
	Toplam	450	21.00	5.49	449		
	Duyg.İst.	N	X	Ss	Sd	F	p
Benlik Saygısı	Yaşamayan	205	30.07	5.13	1	16.350	.000
	Yaşayan	245	28.12	5.03	448		
	Toplam	450	29.01	5.17	449		
Yaşam Doyumu	Yaşamayan	205	22.42	5.40	1	26.365	.000
	Yaşayan	245	19.82	5.30	448		
	Toplam	450	21.00	5.49	449		
	Cinsel İst.	N	X	Ss	Sd	F	p
Benlik Saygısı	Yaşamayan	304	29.55	5.12	1	10.530	.001
	Yaşayan	146	27.88	5.10	448		
	Toplam	450	29.01	5.17	449		
Yaşam Doyumu	Yaşamayan	304	21.52	5.56	1	8.326	.004
	Yaşayan	146	19.93	5.21	448		
	Toplam	450	21.00	5.49	449		

p* < .001

Tablo 5 incelendiğinde Benlik Saygısı [F (1-449)= 21.431, p<.05] ve Yaşam Doyumu [F (1-449)= 24.865, p<.05] puanlarına bakıldığında örnekleme oluşturan öğrencilerin fiziksel istismar yaşayıp yaşamama durumlarına göre oluşturulan grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark fiziksel istismar yaşamayanların lehine, duygusal istismar alt ölçeği puanları incelendiğinde Benlik Saygısı [F (1-449)= 16.350, p<.05] ve Yaşam Doyumu Ölçeği [F (1-449)= 26.365, p<.05] puanları aritmetik ortalamaları arasındaki fark duygusal istismar yaşamayanların lehine, cinsel istismar alt ölçeği puanları incelendiğinde Benlik Saygısı [F (1-449)= 10.530, p<.05] ve Yaşam Doyumu [F (1-449)= 8.326, p<.05] puanları aritmetik ortalamaları arasındaki fark cinsel istismar yaşamayanların lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Araştırmadaki değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla Pearson korelasyon tekniği uygulanmış ve sonuçlar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6 :Araştırmadaki Değişkenler Arasındaki İlişkilere Ait Pearson Korelasyon Katsayısı Sonuçları

	F.İst.	D.İst.	C..İst.	S.Ö.	Ö.İ	Ö.D.	Ö.K.	B.Say.	Y.D
Fiz.İstismar	-								
Duy.İstismar	.46*								
Cin.İstismar	.23*	.28*							
Sürekli Ö.	.41*	.31.*	.19*						
Öfke İçe	.30*	.18*	.10*	-.39*					
Öfke Dışa	.27*	.12*	.21*	.54*	.52*				
Öfke Kont.	-.18*	-.20*	-.20*	-.34*	-.12*	-.43*			
Benlik Say.	-.32*	-.49*	-.49*	-.35*	-.21*	.18*	.14*		
Yaşam Doy.	-.32*	-.34*	-.34*	-.23*	-.21*	-.19*	.23*	.40*	-

p* < .001

Tablo 6'daki sonuçlar fiziksel istismar ile duygusal istismar, benlik saygısı ve yaşam doyumu arasında; duygusal istismar ile benlik saygısı ve yaşam doyumu arasında; cinsel istismar ile benlik saygısı ve yaşam doyumu arasında orta düzeyde fakat görece olarak güçlü ilişkilerin olduğunu ortaya koymaktadır. Tablo 5 incelendiğinde tüm ilişkilerin $p < .001$ anlamlı olduğu ve beklenen şekilde fiziksel, duygusal, cinsel istismar değişkenleriyle öfke kontrol, yaşam doyumu ve benlik saygısı arasındaki ilişkilerin negatif yönde; sürekli öfke, öfke dışa ve öfke içe değişkenleriyle ise pozitif yönde ilişkilere sahip olduğu gözlenmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İlk olarak örselenmiş çocukluk yaşantılarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı sorusuna yanıt olarak yapılan istatistiksel analizler sonucunda 'fiziksel istismar' haricinde 'duygusal istismar ve cinsel istismar' alt ölçek puanlarının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığı saptanmıştır. Fiziksel istismar alt boyutu kız ve erkek öğrencilerin çocukluk yıllarında cinsiyet ayrımı yaşamaksızın fiziksel istismara uğradıklarını ortaya koymaktadır. Kaya ve Çeçen-Eroğul (2011), Bulut-Ateş ve Çeçen-Eroğul (2011), Yılmaz-Irmak (2008) ergenler üzerinde farklı örneklerde gerçekleştirdikleri çalışmalarda benzer şekilde cinsiyete göre çocukluk fiziksel istismar yaşantılarının farklılaşmadığını ortaya koymaktadırlar. Bazı araştırma sonuçları ise farklı şekilde erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla fiziksel istismara maruz kaldığını ortaya koymaktadırlar (Bekçi 2006; Yenibaş 2002; Horton ve Cruise 2001; Karaca 2001). Bu çalışmada erkek ergenlerin çocukluk döneminde algıladıkları duygusal istismar yaşantılarının kızlardan daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Bulut-Ateş ve Çeçen-Eroğul (2011) yaptıkları çalışmada benzer şekilde erkekler lehine anlamlı sonuçlar rapor ederken Kaya ve Çeçen-Eroğul yaptıkları bir başka çalışmada ise kız ve erkeklerin duygusal istismara uğrama düzeylerinde anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadırlar. İlgili diğer alan yazın çalışmaları incelendiğinde ise kızlar lehine ergenlerin ebeveynlerinden algıladıkları duygusal istismar düzeyinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığını ortaya koymaktadırlar (Baltaş ve Baltaş 1999; Siyez 2003; Taner ve Gökler 2004; Vardar 1994; Yıldız-

Arabacı 2007). Bu çalışmada erkek ergenler lehine çocukluk döneminde cinsel örselenme yaşantılarına maruz kalma düzeylerinin anlamlı bir biçimde farklılaştığını ortaya koymaktadır. Bulut-Ateş ve Çeçen-Eroğul (2011) ve Kaya ve Çeçen-Eroğul (2011) ergenler üzerinde farklı örneklemeler üzerinde yaptıkları çalışmalarda, erkek ergenler tutarlı bir biçimde çocukluk dönemi cinsel örselenme yaşantılarında kızlardan yüksek puan ortalamalarına sahip olmuşlardır ancak bunlardan yukarıda belirtilen ilk çalışmada anlamlı farklılık rapor edilirken, ikincisinde anlamlı bir farklılığın olmadığı rapor edilmiştir. Bu ilginç araştırma bulgusu genellikle kalıp olarak bilinenin aksine erkek çocuklarında cinsel istismara uğrama yaşantılarının en az kızlar kadar ve hatta daha yüksek olabileceğini ortaya koymaktadır. Bu da toplumsal olarak erkek çocukların kız çocuklara oranla cinsel istismar açısından daha az gözetildiklerini ve bu nedenle cinsel örselenme yaşantılarına daha açık ve korumasız bir hale geldikleri gerçeğini göz önüne sermektedir.

İkinci olarak araştırmada ergenlerin geçmişte fiziksel, duygusal, cinsel istismar yaşantısı olma veya olmama durumu ile sürekli öfke ve öfke ifade tarzları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Yapılan analizler sonucu fiziksel, duygusal, cinsel istismar yaşayan öğrencilerin sürekli öfke, öfke içe, öfke dışı puanları yaşamayan öğrencilere göre anlamlı şekilde daha yüksek; öfke kontrol puanları ise daha düşük bulunmuştur. İlgili literatür incelendiğinde istismara uğrayan çocuk ve ergenlerin öfkeli ve saldırgan davranışlarda buldukları ve zayıf dürtü kontrolü sergilediklerini ortaya koyan çeşitli araştırmalar bu araştırma bulgularını destekler niteliktedir (Burack, Flanagan, Peled, Sutton, Zygmuntowicz & Manly 2006; Chapple, Tyler & Bersani 2005; Çakıcı 2002; Kolko 1996; Nicholas & Bieber 1996; Muller & Diamond 199; Salzinger, Feldman & Hammer 1993; Silver, Field & Diego 2000; Howe 2005). Fiziksel örselenme yaşantılarına maruz kalan ergenlerin sürekli öfke, öfke içe ve öfke dışı puanlarının yüksek oluşu bizzat çocuğun öfke ve şiddeti model almalarının bir sonucu olarak açıklanabileceği gibi, fiziksel cezanın çocuk üzerinde yarattığı duygunun genellikle ebeveynlerine karşı öfke ve kin şeklinde kendini gösterdiği ifade edilebilir. Çocukluk yıllarında fiziksel ve duygusal olarak güçsüz olan çocuk üzerinde orantısız kullanılan fiziksel şiddet özellikle kız çocuklarında öfke içe, erkeklerde ise öfke dışı puanlarında bir artış yaşanmasına ve genelde de sürekli öfke puanlarının yüksek ortaya çıkmasına neden olacaktır şeklinde yorumlanmıştır.

Cinsel istismara ilişkin ilgili literatür incelendiğinde ise bu araştırma bulgularıyla paralel sonuçlara ulaşılmıştır. Brukner (1995)'in yapmış olduğu araştırmada cinsel istismara uğrayan kişilerin sürekli, bastırılmış ve içe yöneltilmiş öfke düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışmalar tutarlı bir biçimde cinsel istismara uğrayan çocukların birçoğunda korku, endişe, kızgınlık, düşmanlık, saldırganlık, suçluluk, utanma, çaresizlik, yakınlıktan kaçınma şeklinde duygusal ve

davranışsal belirtilerin ortaya çıktığını rapor etmektedirler (Akduman ve ark. 2005; Briere & Runtz 1987; Finkelhor 1993; Justice & Justice 1990; Milner 1998; Ovayolu ve diğerleri 2007; Siegel, Golding, Stein, Burnam & Sorenson 1990).

Son olarak araştırmada ergenlerin geçmişte fiziksel, duygusal ve cinsel istismar yaşantısı olma veya olmama durumu ile benlik saygısı (RBSÖ) ve yaşam doyumu (YDÖ) arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Yapılan analizler sonucu fiziksel, duygusal, cinsel istismar yaşayan öğrencilerin RBSÖ ve YDÖ'den aldıkları puanlar yaşamayan öğrencilere göre anlamlı şekilde daha düşük bulunmuştur. Literatürde doğrudan ergenlerin istismar yaşantıları ile yaşam doyumunu inceleyen araştırmalara rastlanamamıştır. Ancak yapılan çalışmalarda fiziksel ceza ve kötü muameleye maruz kalan çocukların daha düşük benlik saygısına sahip olduğu bulunmuştur (Horton & Cruise 2001; Huesmann, Eron, Lefkowitz & Walder 1984; Kolko 1996; Milner 1998; Finkelhor & Korbin 1988; Tower 2005; Weiss, Dodge, Bates & Pettit 1992). Öte yandan cinsel istismara uğrayan çocukların yaklaşık %50'sinde travma sonrası stres bozukluğu görülürken, bununla birlikte depresyon, düşük benlik saygısı, intihar davranışları, damgalanmışlık hissi, sigara, alkol ve madde kullanımı da görülebilmektedir (Aktepe 2009; Chaffin, Wherry & Dykman 1997; Choquet, Darves-Bornoz, Ledoux, Manfredi & Hassler 1997; Nurcombe 2000; Polat 2001; Timnik 1985; Ystgaard ve diğerleri 2004).

Tüm bu sonuçlar gözden geçirildiğinde örselenmiş çocukluk yaşantıları, ergenlerin olumsuz öfke davranışlarını, yaşam doyumlarını, benlik saygılarını etkileyen önemli bir neden olabileceğini gözler önüne sermektedir. Başka bir sonuç ise erkek çocuklarının da cinsel istismardan korunma konusunda titizlikle gözetilmeleri gerektiğini bunun yanısıra olumlu bir benlik saygısına sahip, yaşamdan doyum alan gençlerin yetiştirilebilmesinde, çocuklarımızın istismar yaşantılarına maruz kalmamalarının ne denli önemli bir faktör olduğu açık ve nettir. Bu bağlamda ebeveynlerin ve okul personelinin istismar yaşantıları ve bunların çocuk üzerinde etkileri ile istismardan korunma yolları konusunda bilgilendirilmelerinin hayati bir öneme sahip olduğunu ve çocuk istismarının azaltılmasına katkı sağlayacağını düşündürmektedir.

Kaynaklar

Akduman, G.G., Ruban, C., Akduman, B. ve Korkmaz, İ. (2005). Çocuk ve cinsel istismar. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 3(1), 914.

Aslan, S.H. & Alparlan, N.(1999). The validity, reliability and factor structure of the childhood trauma questionnaire among a group of university students. *Turkish Journal of Psychiatry*, 10(4), 275–285.

Bagley, C., Bertrand, L. Bolitho, F. & Mallick, K. (2001). Discrepant parent- adolescent views on family functioning: predictors of poorer self-esteem and problems of emotion and behaviour in british and canadian adolescents. *Journal of Comparative Family Studies*, 32, 393-403.

Bal, S., (2010). Çocukluk örselenme yaşantıları, ana- baba-ergen ilişki biçimleri ve sosyal destek algısının, kuraldışı davranışlarla ilişkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Baltaş, Z. & Baltas, A. (1999). Kolej ve anadolu liselerine giriş sınavına hazırlanan öğrencilerin duygusal istismarı. *Derleyenler; Konanç B, Gürkaymak İ ve Egemen A, Çocuk istismarı ve ihmali,*

Bekçi, B. (2006). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ve öfke tetikleyicileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bernstein DP, Fink L, Handelsman L. Foote J., Lovejoy M, Wenzel K., et. al. (1994) Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *Am J Psychiatry*, 151(8): 1132-1136

Bostancı, N., Akbayrak B., Bakoğlu, B. & Çoban Ş., (2006). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının depresif belirtileri üzerine etkisi. *Yeni Sempozyum Dergisi*, 44(2), 100-106.

Briere, J. & Runtz, M. (1987). Post sexual abuse trauma. *Journal of Interpersonal Violence*, 2, 367-379.

Bulut-Ateş, Cecen Eroğul, A.R. (2011). Ergenlerde Görülen Kuraldışı Davranışlarının Yordayıcısı Olarak Anne-Baba Evlilik Çatışması ve Çocukluk Örselenme Yaşantısı. XI. Ulusal PDR Kongresi. 3-5 Ekim 2011, Selçuk-İzmir.

Burack, J. A., Flanagan, T., Peled, T., Sutton, H. Z., Zygmuntowicz, C., & Manly, J.T. (2006). Social perspective-taking skills in maltreated children and adolescents. *Developmental Psychology*, 42, 207-217.

Chaffin, M., Wherry, J. N., & Dykman, R. (1997). School age children's coping with sexual abuse: abuse stresses and symptoms associates with four coping strategies. *Child Abuse and Neglect*, 21, 227-240.

Chapple, C. L., Tyler, K., & Bersani, B. E. (2005). Child neglect and adolescents violence: Examining the effects of self-control and peer rejection. *Violence and Victims*, 1, 39-54.

Choquet, M., Darves-Bornoz, M.J., Ledoux, S., Manfredi, R. & Hassler, C. (1997). Self reported health and behavioral problems among adolescent victims of rape in France. *Child Abuse and Neglect*, 21(9), 823-832.

Çakıcı E. (2002). Çocuk istismarının öfke ifade tarzına etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Çuhadaroğlu Ç. F. (1985). Gençlerde benlik saygısı ile ilgili bir araştırma. XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ekim 107-108.

Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.

Durmuşoğlu, N. ve Doğru, S.S.Y. (2006). Çocukluk örselenen yaşantılarının ergenlikteki yakın ilişkilerde bireye etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 15, 237-246.

Finkelhor D, & Korbin J. (1988). Child Abuse as an international issue. *Child Abuse & Neglect*, 2(1), 3-23.

- Çeçen Eroğul, A. R., Türk, Ş. B. (2013). Ergenlerde çocukluk örselenme yaşantıları ve öfke ifade tarzları ile benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 1421-1439.
- Finkelhor, D., (1993). Epidemiological factors in the clinical identification of child sexual abuse. *Child Abuse and Neglect* 17, 67-70
- Gök, M. (2009). Aile içi şiddet ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi.
- Grilo, C. M., Sanislow, C. A., Fehon, D. C., Lipschitz, D. S., Martino, S., & McGlashan, T. H. (1999). Correlates of suicide risk in adolescent inpatients who report histories of childhood abuse. *Comprehensive Psychiatry*, 40(6), 422-428.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z. & Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihtimal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134
- Güneş, A. (2008). Ana babaların korkulu rüyası çocuklara yönelik taciz. İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Hemenway D, Solnick S, & Carter J. (1994). Child rearing violence. *Child Abuse & Neglect*, 18, (10), 11-20
- Horton, C. B., & Cruise, T. K. (2001). *Child abuse and neglect, the school's response*. New York: The Guilford Press.
- Howe, D. (2005). *Child abuse neglect attachment, development and intervention*. Palgrave Macmillan Ltd, United States.
- Justice, B., & Justice, R. (1990). *The abusing family*. New York: Plenum Press.
- Kaplan, S., Pelcovitz, D. & Labruna, V. (1999). Child and adolescent abuse and neglect research: a review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 38, 1214–22
- Kara, B., Biçer, Ü., ve Gökalp, A.S. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47, 140-151.
- Karaca, N. (2001). *Duygusal istismara uğramış ergenlerin bazı kişilik özelliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kaya İ., Cecen-Erogul AR (2011). Ergenlerde Çocukluk Dönemi İstismar Yaşantılarının Yordanmasında Aileleşlevlerinin Rolü. XI. Ulusal PDR Kongresi. 3-5 Ekim 2011, Selçuk-İzmir.
- Kolko, D. J. (1996). Clinical monitoring of treatment course in child physical abuse: psychometric characteristics and treatment comparisons. *Child Abuse Neglect*, 20, 23–43.
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Mırsal, H., Pektaş, Ö., Kalyoncu, A., Tan, D., Bilge, Ö. & Beyazyürek, M., (2004). İntihar girişiminde bulunan alkol bağımlılarında çocukluk çağı olumsuz yaşantıları. 40. Ulusal Psikiyatri Kongresi; Kongre Bildiri Özet Kitabı, İzmir.
- Milner, J. S. (1998). Individual and family characteristics associated with familial child physical and sexual abuse. Penelope K. Trickett, Cynthia J. Schellenbach, (Eds.). *Violence against children in the family and the community*. Washington: APA.
- Moeller, T. (2001). *Youth aggression and violence*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc. USA
- Mullen P.E, Martin J.L, Anderson J.C, Romans, S.F., & Herbison, G.P (1996). The Long-term Impact of the Physical, Emotional, and Sexual Abuse of Children: A Community Study. *Child Abuse Review*, 20(1), 7-21.

Nicholas, K., B., & Bieber, S., L. (1996). Parental abusive versus supportive behaviors and their relation to hostility and aggression in young adults. *Child Abuse and Neglect*, 20, 1195-1211.

Nurcombe, B. (2000). Child sexual abuse I: Psychopathology. *Aust NZ J Psychiatry*, 34(1), 85–91.

Ovayolu, N. Uçan, Ö. ve Serindağ, S. (2007). Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2, 4, 14-22

Özer, A. K. (1994). Sürekli öfke (SL-ÖFKE) ve öfke ifade tarzı (ÖFKE-TARZ) ölçekleri ön çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(31), 26–35.

Perry, B. D., Runyan, D. & Sturges, C. (1998). Bonding and attachment maltreated children: How abuse and neglect in childhood impact social and emotional development. *Child Trauma Academy Materials*, 1(5), 42-53

Polat, O. (2001). Çocuk ve şiddet. İstanbul: Der Yayınları.

Runyan D, Corrine W, Ikeda R, Hassan, F., & Ramiro L., (2002). Child abuse and neglect by parents and other caregivers. Krug E.G, Dahlberg L.L, Mercy J.A.(Eds), World report on violence and health, WHO, Geneva

Salzinger, S., Feldman, R., S., & Hammer, M. (1993). The effects of physical abuse on children's social relationships. *Child Development*, 64, 169–187.

Siegel, J.M., Golding, J.M., Stein, J.A., Burnam, M.A., & Sorenson, S.B. (1990). Reactions to sexual assault: A community study. *Journal of Interpersonal Violence*, 5, 229-246

Silver, M. E., Field, T.M., & Diego, M. (2000). Angry adolescents who worry about becoming violent, *Adolescence*, 35(140), 663-671.

Siyez, D.M. (2003). Duygusal istismara maruz kalan ve kalmayan ergenlerin benlik algıları ile depresyon ve kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yayınlanmamış dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Spielberger, C.D. (1988). State-trait anger expression inventory. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.

Şimşek, F., Ulukol, B. & Bingöler, B. (2004). Çocuk istismarına disiplin penceresinden bakış. *Adli Bilimler Dergisi*, 3(1), 47

Tahiroğlu A., Avcı, A. & Çekin, N., (2008). Çocuk istismarı, ruh sağlığı ve adli bildirim zorunluluğu. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9, 1-7

Taner Y, & Gökler B (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82–86.

Timnik, L. (1985). The sexually abuse children. *Child Abuse & Neglect*, 2(5), 345-356

Tower, C.C. (2005). Understanding child abuse and neglect. USA: Pearson Education, Inc.

Yenibaş, R. (2002). Aile içi istismarın ergenin umutsuzluk düzeyi ile ilişkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Yıldız-Arabacı, S. (2007). İlköğretim II. kademe çocuklara yönelik istismarın ve ihmalin çeşitli değişkenler yönünden incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Yılmaz-Irmak, T., (2008). Çocuk istismarı ve ihmalinin yaygınlığı ve dayanıklılıkla ilişkili faktörler. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Ystgaard, M., Hestetun, I., Loeb, M., & Mehlum, L. (2004). Is there a specific relationship between childhood sexual and physical abuse and repeated suicidal behaviour? *Child Abuse and Neglect*, 28, 863-875.

Weiss, B., Dodge, K.A., Bates, S. E., & Pettit, G. S. (1992). Some consequences of early harsh discipline: Child aggression and a maladaptive social information processing style. *Child Development*, 63, 1328-1333.

Extended English Abstract

Introduction

Child maltreatment is a common problem for all societies all over the world. It is evident that children of all ages, socioeconomic status, and ethnic and racial groups are abused physically, emotionally and sexually. The childhood trauma experiences (physical, emotional and sexual) have negative affect on children' physical and emotional health, social, academic development and wellness. Child abuse can take several forms: Physical, emotional and sexual abuse. Physical abuse refers to actions that result in harm to the child body of another individual including biting, burning, hitting, spanking, cutting, kicking etc. (Çakıcı 2002; Güler, Uzun, Boztaş ve Aydoğan 2002). Physical abuse may lead to lack of self esteem, deficit on social relations, school difficulties, anger and crime behaviours (Kaplan, Pelcovitz & Labruna 1999). Emotional abuse is often a chronic condition for the child, and hard to detect from outside the family since there are few visible signs and the child may have problems in explaining the situation (Runyan, Corrine & Ikeda 2002). Horton & Cruise (2001) and Polat (2001) states that emotional abuse (or psychological abuse) concerns actions that have negative impact on the intellectual and emotional development of the child, leading to deficits in self-sense and in social competence in close relationships, lack of self-trust, a feeling of not being loved and fear of doing wrong. Child sexual abuse (CSA) is a form of child abuse in which an adult or older adolescent abuses a child for sexual stimulation. The child sexual abuse can result in post traumatic stress, school difficulties, depression, anger behaviours (Choquet, Darves-Bornoz, Ledoux, Manfredi & Hassler 1997; Nurcombe 2000; Ystgaard, Hestetun, Loeb & Mehlum 2004).

Purpose of the Study

The aim of study is to investigate the relationship between childhood traumatic experience of adolescents and the anger expression styles, self esteem and life satisfaction. The research questions are as following: 1) Are there significant differences on the scores of physical, emotional and sexual abuse according to gender? 2) Are there significant differences on the scores of trait anger and anger expression styles, self esteem and life satisfaction according to status of childhood trauma experience? (who have experienced and who have not experienced) 3) How is the relationship between childhood traumatic experience of adolescents and the anger expression styles, self esteem and life satisfaction?

Sample

The universe of the research was Mardin city (Yenişehir, Meydanbaşı, Ömerli ve Yeşilli district) in Turkey. The study conducted on 9th, 10th, 11th and 12th grade students, the age range 14-18. The research data were collected at 2011-2012 education year. The sample consisted of 210 female (46%), 240 male (53%) total 450 adolescents.

Measurement

To collect data “Childhood Trauma Questionnaire”, “ State-Trait Anger Expression Inventory”, “Rosenberg Self Esteem Scale” “Satisfaction of Life Scale” have been applied to the students.

Childhood Trauma Questionnaire (CTQ) : Childhood trauma was assessed with a Turkish version of the Childhood Trauma Questionnaire 40-item (Aslan &Alpaslan, 1999) . In this study the CTQ validity and reliability investigated for adolescents population. The validity of scale investigated Confirmatory Factor Analysis (CFA) by using M plus (5.21) (Muthen& Muthen, 2009). The CFA has confirmed that the scale has three dimension: physical, emotional and sexual abuse ($X^2=745.09$; CFI = .91; TLI = .90.23; RMSEA= 0.04) . The five item have been deleted from the scale because of the low factor loadings. Thus the data analysis has been applied on thirty five items. For reliability of the scale cronbach alpha coefficients (general scale= .90; physical abuse= .85; emotional abuse= .89; sexual abuse= .72) have been calculated and found satisfactory.

Trait Anger and Anger Expression Scale (TAAES) The TAAES which was developed by Spielberger, Jacobs, Russell, and Craine (1983) was used to determine anger levels expressed by people. The scale was translated and adapted into Turkish by Ozer (1994). The first 10 items of the scale measure trait anger, the other 24 items point out individuals’ anger expression styles (i.e., anger in, anger-out, and anger control). The scale is a 4-point Likert-type scale. The internal consistency coefficients of the scale were found to be .79 for trait anger dimension, .84 for anger control, .78 for anger-out and .62 for anger control (Ozer). Higher scores on trait anger indicate higher anger levels; higher scores on the anger-in subscale indicate higher levels of suppressed anger; higher scores on the anger-out subscale indicate easier anger expression, and higher scores on the anger-control subscale indicate better anger control (Savaşır & Şahin, 1997).

Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES) The RSES was developed by Rosenberg (1965) and adapted to Turkish samples by Cuhadaroglu (1986). A 10-item brief RSES refers to the global self-worth of individuals, rating on a 4-point Likerttype scale (1 = strongly disagree to 4 = strongly agree). Higher scores on the scale items indicate higher levels of self-esteem. Cuhadaroglu reported test-retest reliability coefficients of .71 during a 4-week period on the Turkish version.

The Satisfaction with Life Scale: SWLS developed by Diener et al. (1985) and adapted to Turkish by Köker (1991) was used. The SWLS measures global life satisfaction and consists of 5 items of which the values are evaluated according to 7 scores (1 = strongly disagree, 7 = strongly agree). According to the results of the reliability study of the scale, the test retest reliability was $r = 0.85$ and item total correlations varied between 0.71 and 0.80. Higher scores of the scale indicate higher life satisfaction (Köker, 1991).

Findings

For the analysis of data One Way ANOVA and Pearson Product Momentum Coefficient techniques were used. The findings of the study have been revealed that according to gender there are significant differences on emotional and sexual abuse scores but not physical abuse scores. In addition the results of the study have been shown that the students who have experienced physical, emotional and sexual abuse significantly differentiated on trait anger and anger expression scales

(anger in, anger out, anger control), self esteem and satisfaction of life scales($p<.05$). All variables correlations coefficients were significantly correlated at $p<.001$ significant level as expected direction.

Conclusion and Recommendation

The results of the study have shown that male students have higher emotional and sexual abuse scores. In addition the students who have physical, emotional, sexual abuse have higher scores on trait anger, anger in and anger out scale and have lower scores on Rosenberg self esteem scale and satisfaction with life scale. In the literature there are consisted results for the individuals who have physical, emotional and sexual abuse experience during their childhood may result in anger behavior (Akduman et al. 2005; Briere & Runtz 1987; Burack, Flanagan, Peled, Sutton, Zygmuntowicz & Manly 2006; Chapple, Tyler & Bersani 2005; Çakıcı 2002; Finkelhor 1993; Howe 2005; Kolko 1996; Justice & Justice 1990; Nicholas & Bieber 1996; Muller & Diamond 1999; Salzinger, Feldman & Hammer 1993; Silver, Field & Diego 2000), low self esteem (Horton & Cruise 2001; Huesmann, Eron, Lefkowitz & Walder 1984; Kolko 1996; Milner 1998; Finkelhor & Korbin 1988; Tower 2005; Weiss, Dodge, Bates & Pettit 1992) and low well being (Tahiroğlu, Avcı & Çekin 2008; Taner & Gökler 2004).

This study has some limitations. This study conducted on adolescents who attend the public schools but not including the dropped out or not attend to school sample or clinical sample. Thus the results have only limited on school sample adolescents. This study may include the all adolescents including drop out school or clinical sample.